

Pomorze
Zachodnie

Polityka gospodarcza województwa zachodniopomorskiego

Wydział Zarządzania Strategicznego

Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego

Szczecin, wrzesień 2016 r.

SPIS TREŚCI

Określenie obszaru tematycznego	3
Strategiczny i taktyczny wymiar polityki	4
Regionalny wymiar polityki	6
Ogólna ocena stanu	8
Ukierunkowanie interwencji	14
Podmiotowy wymiar polityki.....	17
Narzędzia realizacji	19
Warunki krytyczne realizacji polityki	23
Perspektywa czasowa realizacji polityki	25

OKREŚLENIE OBSZARU TEMATYCZNEGO

Przedmiotem niniejszego dokumentu jest polityka samorządu województwa zachodniopomorskiego w odniesieniu do szeroko rozumianej sfery gospodarki. Obejmuje ona całokształt relacji ekonomicznych oraz potencjału produkcyjno – usługowego dostępnego, eksploatowanego i rozwijanego na obszarze województwa. Celem samorządu jest kształtowanie dla nich jak najkorzystniejszego środowiska funkcjonowania oraz kreowania stabilnego, zrównoważonego wzrostu. Rozwój regionalny w aspekcie gospodarczym jest w bezpośredni sposób zdeterminowany wzrostem gospodarczym i przejawia się w transformacji elementów ekonomicznych w zwiększoną jakość lub ilość wytwarzanych dóbr i usług.

Polityka gospodarcza samorządu województwa zachodniopomorskiego stoi na straży wzmocnienia prywatnego charakteru gospodarki, postrzegając ją przy tym jako aspekt szerszego kontekstu uwarunkowań społeczno – ekonomicznych i postulatu zrównoważonego rozwoju całego regionu oraz dostępności jego efektów dla wszystkich mieszkańców. Zaangażowanie samorządu w sferę gospodarczą jest uzasadnione na tyle, na ile przyczynia się do realizacji tego postulatu. Potrzeba sformułowania i wdrożenia polityki gospodarczej wynika przede wszystkim z procesu systematyzowania działań strategicznych i operacyjnych pozostających w gestii samorządu województwa bezpośrednio czy pośrednio wpływających na sytuację gospodarczą. Rolą polityki gospodarczej na poziomie samorządu jest w głównej mierze świadome oddziaływanie władz regionalnych oraz ich bliższego i dalszego otoczenia na gospodarkę, jej dynamikę oraz strukturę, a także na zewnętrzne relacje gospodarcze za pomocą określonych narzędzi służących do osiągnięcia zaplanowanych celów.

Postępująca regionalizacja gospodarcza, interpretowana głównie jako wzrost znaczenia regionów w ramach polityki Komisji Europejskiej, prowadzi do adaptacji funkcji samego państwa i co za tym idzie nowego paradygmatu kompetencji pomiędzy poszczególnymi poziomami sprawowania władzy. Ciągłe niedostateczna decentralizacja zarządzania państwem i częściowe przeskalowanie interwencjonizmu publicznego w stronę poziomu regionalnego będzie skutkowało powstawaniem nowych sposobów koordynacji i regulacji poszczególnych podmiotów funkcjonujących na rynkach regionalnych. Udział samorządu województwa w rozwoju regionalnym wiąże się z koniecznością realizacji strategii rozwoju kraju oraz podejmowaniem działań na rzecz kreowania wzrostu społeczno-gospodarczego regionu. Dla powodzenia strategii rozwojowej kraju, w związku z potrzebą akceleracji procesów rozwoju w obliczu szybko zmieniającej się gospodarki globalnej, polityka regionalna powinna koncentrować się na optymalnym wykorzystaniu endogenicznego potencjału województwa. Takie podejście umożliwi skoncentrowanie wysiłków na obszarach o największym potencjale wzrostu i zapewni ich najefektywniejsze wykorzystanie.

Wspierając naturalne procesy rynkowe samorząd regionalny bierze aktywny, adekwatny do swego umocowania udział w kształtowaniu odpowiedniego ładu gospodarczego i jego struktury podmiotowej gwarantujących trwałość i powszechny charakter wzrostu. Rodzi to potrzebę określenia zakresu oddziaływania procesów gospodarczych i ewentualnego wpływu samorządu regionalnego i samorządów lokalnych na naturę ich zjawisk.

W kolejnych latach jednym z istotniejszych wyzwań stojących przed województwem będzie podjęcie skutecznych działań, które w oparciu o endogeniczny potencjał regionu pozwolą wykreować nowe obszary specjalizacji gospodarczych, umożliwiające konkurowanie na arenie międzynarodowej. Proces ten wymagać będzie inicjowania nowych form współpracy między przedsiębiorstwami, instytucjami otoczenia biznesu oraz instytucjami badawczo-rozwojowymi.

Istotne z punktu widzenia realizacji zamierzonego celu jest kompleksowe podejście do nowych procesów, mając na uwadze fakt, iż niosą one ze sobą duże ryzyko, ale też mając w świadomości ich wysoki potencjał wzrostu.

Zagadnienia relacji i struktur gospodarczych w obrębie województwa wymagają podejścia adekwatnego do praktyki życia codziennego i funkcjonowania instytucji rynku pracy oraz podmiotów odpowiedzialnych za świadczenie usług publicznych. Kwestie gospodarcze, podobnie jak zagadnienia społeczne, postrzegane są przez pryzmat faktycznych przepływów osób, kapitału i dóbr w ich dynamice i zmienności, co zakłada możliwość przekraczania ustalonych granic administracyjnych, a zarazem konieczność opisywania zjawisk i podejmowania interwencji w obrębie obszarów funkcjonalnych.

STRATEGICZNY I TAKTYCZNY WYMIAR POLITYKI

Polityka gospodarcza jest jednym z ważniejszych instrumentów kształtowania wysokiej jakości życia mieszkańców oraz wzmacniania konkurencyjności regionu jako atrakcyjnego miejsca życia i pracy. Jej profil i ukierunkowanie pozostaje w bezpośrednim związku z innymi aspektami działalności samorządu regionalnego, jej realizacja jest warunkiem tworzenia fundamentów pod trwałą i efektywny rozwój całej wspólnoty. Samorząd podejmuje odpowiedzialność zarówno za optymalne zestawienie priorytetów gospodarczych Pomorza Zachodniego, jak i za właściwe ich umocowanie w hierarchii wartości i dóbr konstytuujących wspólnotę samorządową.

Przyjęte w ramach polityki ukierunkowanie interwencji nie stanowi podstawy dla jednoznacznej gradacji działań oraz ich porządkowania w czasie. Należy je traktować przede wszystkim jako określenie relacji przyczynowych zachodzących w obrębie społeczności i regionalnego organizmu gospodarczego oraz wprowadzenie pożądanego rozróżnienia między działaniami osadzonymi w bieżącej praktyce funkcjonowania Urzędu Marszałkowskiego, jak i tych, które wykraczają poza horyzont programowania operacyjnego. Uwzględnienie obu wymiarów w podejmowanych przez samorząd działaniach oraz zachowanie tożsamości wymiaru taktycznego i strategicznego musi być podstawą wszelkich decyzji zarządczych w obrębie właściwych komórek.

W wymiarze taktycznym polityka gospodarcza województwa zachodniopomorskiego wymaga wykorzystania i optymalizacji tych przewag i potencjałów rozwojowych, które związane są z praktyką funkcjonowania państwa i regionu w zakresie polityki gospodarczej. Oznacza to w pierwszej kolejności właściwe, zgodne z długofalowymi interesami regionu, **wykorzystanie i ukierunkowanie pozyskiwania i wydatkowania funduszy unijnych.**

W krótszej perspektywie społeczność województwa musi też dążyć do **poprawy struktury podmiotowej gospodarki**, zwiększenia jej zdolności do trwałego i kooperacyjnego modelu funkcjonowania większych organizmów gospodarczych, takich, które będą zdolne do kreowania nowej jakości powiązań funkcjonalnych w wymiarze lokalnym, regionalnym i sektorowym. Tego rodzaju podejście wiązać się powinno ze **zwiększeniem zaangażowania państwa w procesy inwestycyjne** oraz aktywności kontrolowanych przez niego podmiotów w ramach gospodarki regionalnej. Przy zachowaniu wolnorynkowego, nie protekcyjnego charakteru polityki gospodarczej, oznacza to zrównoważenie w odniesieniu do Pomorza Zachodniego praktyki działania stosowanej w innych częściach kraju.

Zaangażowanie społeczności i samorządu regionu w osiągnięciu celów rozwojowych wymaga **wzmocnienia przedmiotu i zakresu wykorzystania oraz rozwijania endogenicznego potencjału** województwa, w szczególności w zakresie budowania struktur i mechanizmów gospodarki innowacyjnej i opartej na wiedzy, mobilizowania kapitału przedsiębiorczości, innowacyjności i kreatywności, zwiększenia zdolności do współdziałania i uzyskiwania efektu synergii w przestrzeni ekonomicznej i społecznej. W wymiarze regionalnym wymagać to będzie także **przemodelowania struktur zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym**, a w konsekwencji – modelu stymulowania gospodarki. Zwiększenie interwencji państwa przyniesie jedynie doraźne efekty, na dłuższą metę należy oczekiwać, że regionalna społeczność i działające na jej rzecz struktury administracyjne uzyskają autonomiczną zdolność do uruchamiania potencjałów rozwojowych, w szczególności w sferze gospodarczej. Tylko do pewnego stopnia będzie to możliwe na bazie własnych zasobów i podmiotów znajdujących się w bezpośredniej administracji samorządu regionalnego. Posiłkując się wszelkimi dostępnymi środkami i obszarami wpływu samorząd będzie zmierzać do tworzenia wielowymiarowej, zdecentralizowanej sieci relacji gospodarczych, zdolnej do generowania potencjału w skali całego regionu i wykorzystującej go w najpełniejszym stopniu dynamiki rozwoju. Działanie to idzie w parze z **wdrożeniem narzędzi i pełniejszym wykorzystaniem istniejących warunków do aktywizacji gospodarczej** społeczności województwa. Przyczyni się to do zwiększenia zdolności operacyjnych całego regionu i poszczególnych obszarów funkcjonalnych jako przestrzeni integracji i współdziałania aktywnych, świadomych siebie i swojej roli podmiotów. Wobec niskiego poziomu podstawowych parametrów określających kompetencje wspólnoty do działania we współczesnym świecie – kultury ekonomicznej, innowacyjności, przedsiębiorczości i zdolności do współdziałania w sferze gospodarczej – bez stanowczych zmian niemożliwe będzie dokonanie rzeczywistego przełomu cywilizacyjnego we wszystkich dziedzinach polityki regionalnej. W ramach bardziej skutecznej struktury zarządzania rozwojem aktywny i utrzymujący wielostronne relacje samorząd odgrywać będzie rolę patrona i koordynatora sieci współpracy oraz inicjatyw mających na celu maksymalizację ich efektów.

Strategiczny wymiar realizacji polityki gospodarczej samorządu województwa wyznacza dążenie do **zwiększenia zamożności mieszkańców i potencjału do autonomicznego kształtowania profilu gospodarki**. Dokonywać się to musi w nawiązaniu do wiodących trendów i impulsów płynących z globalnego systemu ekonomicznego oraz stosownie do potrzeb mieszkańców.

Gospodarka regionalna stanowić powinna wydolny system relacji ekonomicznych i produkcji wysokiej jakości produktów i usług. Jego wiodącą cechą jest zdolność do generowania nowych form aktywności gospodarczej i włączania się w globalny obieg wysokiej jakości produktów i usług. Dalszą perspektywę strategiczną stanowi **uzyskanie elastyczności, operacyjności i funkcyjności przez struktury regionalnej gospodarki**. Będzie ona oparta na wysokiej przedsiębiorczości mieszkańców oraz dużej liczbie silnych podmiotów gospodarczych działających w obrębie innowacyjnych branż i globalnych łańcuchów wartości. Wspólnota samorządowa podejmuje działania na rzecz wsparcia tego rodzaju potencjału operacyjnego, a przy tym angażuje się bezpośrednio w przedsięwzięcia sprzyjające kształtowaniu pożądanej struktury i poziomu operacyjności regionalnej gospodarki – w tym klastry itp.

Naturalną konsekwencją będzie rzeczywiste **przestawienie regionu na model rozwoju zrównoważonego**, uwolnionego od konieczności bezwarunkowego wzmacniania dynamiki procesów rozwojowych i zastąpienie jej ukierunkowaniem na jakość i powszechność. Zaawansowanie technologiczne, niższa materiałochłonność i energochłonność, kształtowanie właściwych proporcji między eksploatacją środowiska i nakładem pracy a skalą produkcji i

konsumpcji, przyczyni się do wdrożenia najlepszych praktyk w zakresie zrównoważonego rozwoju i gospodarki kreującej wysoką jakość życia.

Podniesienie jakości życia i warunków do podejmowania aktywności ekonomicznej w obrębie regionu służyć ma zwiększeniu jego atrakcyjności jako miejsca życia i pracy. Strategicznym celem samorządu będzie uzyskanie daleko idącej **internacjonalizacji oraz włączenia regionu w stabilny organizm gospodarczy Polski Zachodniej oraz regionu Morza Bałtyckiego**. Tego rodzaju osadzenie w wymiarze makroregionalnym oraz wynikająca z niego zwiększona zdolność do współdziałania przysłuży się wzmocnieniu pozycji poszczególnych podmiotów i całego regionu – jako przestrzeni gospodarczej skutecznie rywalizującej z innymi wiodącymi obszarami w kraju i Europie.

REGIONALNY WYMIAR POLITYKI

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, prowadzi on politykę rozwoju województwa, na którą składa się m.in.: tworzenie warunków rozwoju gospodarczego, w tym kreowanie rynku pracy; wspieranie rozwoju nauki i współpracy między sferą nauki i gospodarki, popieranie postępu technologicznego oraz innowacji; wspieranie i prowadzenie działań na rzecz podnoszenia poziomu wykształcenia obywateli czy promocja walorów i możliwości rozwojowych województwa.

Polityka gospodarcza samorządu województwa i bieżące działania w zakresie jej realizacji definiowane są w ramach współdziałania zarządu województwa z jednostkami merytorycznymi odpowiadającymi za poszczególne działania zgodnie z powierzonym im zakresem obowiązków. Samorząd dąży do wypracowania struktury organizacyjnej w sposób jednoznaczny, wyznaczający zakres interwencji i odpowiedzialności w dziedzinie gospodarki. Działaniem komplementarnym jest dostosowanie do nowej struktury instrumentów i form działania pozwalających na efektywne podejmowanie interwencji. Zarazem samorząd dąży do zachowania podmiotowej i funkcjonalnej spójności pomiędzy działaniami z zakresu programowania rozwoju gospodarczego i koordynacji dystrybucji środków unijnych w regionie przy dominującym ukierunkowaniu ich na cele prorozwojowe, w możliwie dużym stopniu powiązane z wydatkami o charakterze progospodarczym. Z racji znaczenia zagadnień gospodarczych dla budowy potencjału regionu i potrzeb związanych z zapewnianiem stabilnych źródeł finansowania jego rozwoju samorząd województwa przyjmuje jednoznaczną wykładnię dotyczącą kierunków i instrumentów realizacji polityki gospodarczej. Znajduje ona przełożenie na wizję i cele zawarte w Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 oraz Regionalnej Strategii Rozwoju Inteligentnych Specjalizacji Województwa Zachodniopomorskiego 2020+ (RIS3 WZ). Instrumenty interwencji, którymi dysponuje samorząd są niewystarczające dla zaspokojenia w pełni potrzeb i oczekiwań społeczności.

Fundamentem sukcesu całego województwa i rzeczywistej zmiany cywilizacyjnej jest rozwój mocno ugruntowany w środowiskach lokalnych i wokół konkretnych podmiotów gospodarczych, w tym działających bezpośrednio w regionie zakładów produkcyjnych, generujących w swoim otoczeniu rozwój innowacji, kooperacji i aktywności gospodarczej. Gospodarka regionu w znacznej mierze opiera się na mikro i małych przedsiębiorstwach, w zdecydowanie mniejszym stopniu – na potencjale i masie podmiotowej poszczególnych sektorów. Zarazem Pomorze Zachodnie w strukturze polskiej gospodarki ma do wypełnienia istotną rolę jednego z ważnych ośrodków profilowanej produkcji i usług wysokiej jakości, zgodnie z tradycją gospodarczą regionu. Obecność

w województwie zachodniopomorskim takich branż, jak m.in.: przemysł chemiczny, metalowo-maszynowy, spożywczy, morski, czy drzewno-meblarski, pozwoliła w ostatnich dwudziestu latach zbudować kompetencje i potencjał w obszarze edukacji, badań i produkcji. Na rynku powstało wiele firm dostarczających półprodukty, specjalistyczne usługi, czy też prowadzących działalności komplementarne do tych już obecnych w regionie. Dlatego też Zarząd Województwa zasygnalizował szczególne znaczenie biogospodarki, działalności morskiej i logistyki, przemysłu metalowo-maszynowego, usług przyszłości oraz turystyki i zdrowia w Regionalnych Specjalizacjach Województwa Zachodniopomorskiego. Znajduje to wyraz w działaniach ukierunkowanych na rozwój poszczególnych branż, a także wzmocnienie kompetencji horyzontalnych i systemowych działań służących budowie konkurencyjności gospodarki regionu i jej komplementarności z systemem gospodarczym kraju. W oparciu o identyfikację kluczowych obszarów gospodarczych rozwijany jest proces identyfikacji i wzmocnienia inteligentnych specjalizacji w regionie – zgodnie z podejściem oddolnym, w którym to rynek stymuluje rozwój gospodarczy i innowacyjny. Zidentyfikowane obszary stanowią podstawę do budowania wokół nich specjalizacji przynoszącego wymierne korzyści dla rozwoju województwa. Realizacja przedmiotowej polityki powinna prowadzić do sytuacji, gdy w obrębie regionalnych specjalizacji i ich otoczeniu funkcjonować będą przedsiębiorstwa stabilne, przyszłościowe, z potencjałem innowacyjnym.

Pomorze Zachodnie jest jednym z pięciu województw współpracujących w ramach makroregionu Polski Zachodniej. Wynikiem tej współpracy jest m.in. Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020 stanowiąca jedną z krajowych strategii rozwoju przygotowywanych w celu odpowiedzi na wyzwania specyficzne dla obszaru o charakterze ponadregionalnym, mieszczące się pomiędzy krajowym a regionalnym poziomem interwencji. U podstaw tej współpracy znalazło się przekonanie, że możliwe jest określenie makroregionalnych potencjałów i ich skuteczne pobudzenie dzięki współpracy międzyregionalnej, która przynosi dodatkowe efekty rozwojowe, obok działań podejmowanych na poziomie regionalnym i krajowym. Zwiększaniu konkurencyjności Polski Zachodniej w wymiarze europejskim będzie służyć realizacja celów szczegółowych: wzmocnienie jej integracji przestrzennej i funkcjonalnej, budowa makroregionalnej oferty gospodarczej oraz wzmocnienie potencjału naukowo – badawczego makroregionu.

Sfera gospodarki tworzy ekonomiczny fundament dla funkcjonowania i budowy perspektyw rozwojowych regionu. Jej znaczenie wyraża się także w bezpośrednich, rozbudowanych związkach z innymi dziedzinami życia o kluczowym znaczeniu dla regionu. Polityka gospodarcza stanowi przedmiot stałej i głębokiej koordynacji z ukierunkowaniem i priorytetyzacją działań w zakresie polityki społecznej i wzmocnienia spójności społecznej regionu, a także działaniami strategicznymi w dziedzinie edukacji. Istotnym wyzwaniem dla regionu jest dążenie do perspektywicznej przebudowy dysproporcji w ramach struktury gospodarczej (zwiększenia parytetu produkcji wobec sfery usług), a w konsekwencji – modyfikacji relacji z obszarem polityki rynku pracy. Gospodarka i odpowiadająca jej polityka wraz z dążeniem do podnoszenia jakości życia mieszkańców są kluczowymi czynnikami determinującymi działania planowane w zakresie modernizacji i rozwoju systemów infrastrukturalnych. Istnieje również potrzeba intensyfikacji relacji między gospodarką i środowiskiem naukowym i akademickim oraz rozwoju nowoczesnej gospodarki turystycznej. Identyfikowane są także znaczące rezerwy w dziedzinie wykorzystania w ramach inicjatyw gospodarczych potencjału kulturowego zgromadzonego w regionie, jak i dostępnego jego społeczności w ramach jej uczestnictwa w krajowych i globalnych zasobach. W realiach Pomorza Zachodniego odnotowuje się umiarkowany wpływ gospodarki (a w jej obrębie – przemysłu) na stan i perspektywy ochrony środowiska naturalnego, jakkolwiek punktowo identyfikowane są w tym względzie konflikty i istnieje potrzeba niwelowania zagrożeń. Ponadto polityka gospodarcza

włącza się w realizowany w województwie zachodniopomorskim paradygmat terytorializacji polityki rozwoju, w szczególności znajdujący wyraz w identyfikowaniu lokalnych i regionalnych sieci relacji oraz programowaniu interwencji przez odniesienie do powiązań funkcjonalnych i odpowiadających im struktur przestrzennych. Jest ona zatem istotnym czynnikiem wpływającym na zakres i przedmiot polityki przestrzennej województwa.

Punkt ciężkości rozwoju regionu spoczywa w obszarach funkcjonalnych rozumianych jako wewnątrzregionalne systemy relacji społecznych i ekonomicznych skoncentrowanych wokół ośrodków rozwoju i porządkowanych przez dominujące funkcje administracyjne oraz koncentrację i przepływy ludności. Dynamika wewnętrzna obszarów funkcjonalnych i ich powiązania z otoczeniem stanowią o potencjale rozwojowym całego województwa. Wewnętrzną dynamikę obszarów porządkują relacje ekonomiczne wynikające z potencjału gospodarczego i struktury lokalnych rynków pracy, potencjał infrastrukturalny obszaru oraz sprawność administracyjna instytucji działających na danym obszarze, w szczególności instytucji samorządowych. Rozwój regionu jest zdeterminowany przez potencjał i zdolności rozwojowe gromadzone i eksploatowane w obszarach funkcjonalnych, ich wielość i wzajemne oddziaływania pomiędzy nimi, a także zachowanie wewnętrznej i zewnętrznej równowagi. Przedsięwzięcia inwestycyjne i organizacyjne realizowane przez samorząd w ramach środków własnych i środków pozyskiwanych z zewnątrz podporządkowywane są rozpoznany i uzasadnionym potrzebom związanym z funkcjonowaniem obszarów funkcjonalnych oraz łączących je relacji. Przyjęte rozwiązanie prowadzi do usankcjonowania określonej roli samorządu regionalnego w prowadzeniu polityki regionalnej.

OGÓLNA OCENA STANU

Województwo zachodniopomorskie jest piątym co do wielkości województwem w kraju. Położone w północno-zachodniej Polsce, graniczy bezpośrednio z Niemcami oraz przez Morze Bałtyckie z Danią i Szwecją. Ta wyjątkowa lokalizacja powoduje, że na obszarze województwa krzyżują się ważne szlaki komunikacyjne, zarówno lądowe, morskie, rzeczne oraz powietrzne. Sieć linii kolejowych, dostępność do portów morskich i rzecznych oraz port lotniczy w Goleniowie, tworzą przewagę konkurencyjną na tle innych województw. Ma to wpływ na kierunki rozwoju regionu oraz lokowanie i rozwój gałęzi przemysłu w strefach aktywności gospodarczej województwa zachodniopomorskiego. Towarzyszy temu duży potencjał rozwojowy oraz zróżnicowanie terenów inwestycyjnych, zlokalizowanych często przy ważnych szlakach komunikacyjnych, nowo budowanych drogach szybkiego ruchu, czy w specjalnych obszarach wytyczanych i przygotowywanych dla inwestorów przez samorządy gminne.

Czynnikami wpływającymi na rozwój gospodarki województwa są m.in. przygraniczne i nadmorskie położenie, metropolia szczecińska i koszalińsko – kołobrzeski - białogardzki obszar funkcjonalny z atrakcyjnymi terenami inwestycyjnymi, skoncentrowane w strefach aktywności gospodarczej przetwórstwo przemysłowe, duża liczba gospodarstw produkujących żywność ekologiczną, bogate, intensywnie wykorzystywane zasoby turystyczne, wiele walorów uzdrowiskowych i silnie rozwinięta baza noclegowa w pasie nadmorskim. W wymiarze infrastrukturalnym mocnymi stronami regionu są porty morskie jako elementy multimodalnych sieci transportowych, dobre skomunikowanie z Europą Zachodnią i Północną, duży potencjał dla lokalizacji nowych przedsiębiorstw, duży potencjał dla rozwoju energetyki odnawialnej. Atutami społecznymi regionu są m.in. dobra baza edukacyjna i akademicka, wysoki wskaźnik urbanizacji,

wysoki poziom bazy diagnostyczno-leczniczej i uzdrowiskowej o oddziaływaniu krajowym oraz relatywnie młoda struktura wiekowa społeczeństwa.

O specyfice województwa w znacznym stopniu stanowi wysoki stopień urbanizacji i peryferyjne położenie największych ośrodków miejskich, a przez to mniejsza konkurencyjność i niższe możliwości rozwojowe mniejszych ośrodków. Konsekwencją postępujących zmian są niekorzystne reperkusje na lokalnych rynkach pracy. Determinuje to również słabszy dostęp do usług publicznych, niższy standard i wyższe koszty budowy i utrzymania infrastruktury technicznej. W powiązaniu z uwarunkowaniami historycznymi i dziedzictwem upaństwowionego modelu gospodarowania ziemią, Pomorze Zachodnie posiada ograniczony potencjał w zakresie kształtowania i podtrzymywania intensywnych relacji i przepływów osób, kapitału i dóbr.

Pozycję konkurencyjną województwa określa silna pozycja rozwojowa głównych ośrodków miejskich regionu. Zasadza się ona na roli metropolii szczecińskiej i całego regionu w układzie makroregionalnym Polski Zachodniej oraz zintensyfikowanych powiązaniach transgranicznych i europejskich. Ta pozycja ośrodków miejskich opiera się na dwóch filarach - silnego lokalnego układu gospodarczego (innowacyjność, systemy klastrowe, istotny komponent przemysłowy – oddziałujące na możliwie dużą część regionu) oraz efektywności w obsłudze powiązań funkcjonalnych i dostarczaniu wysokiej jakości usług publicznych.

Województwo zachodniopomorskie od wielu lat rozpoznawane jest w Polsce jako region, w którym rozwija się wiedza związana z technologiami wykorzystania energii wiatru oraz biomasy. Bliskość regionów niemieckich, które również dynamicznie rozwijają swoje kompetencje w tym zakresie, zwiększa możliwości transferu niezbędnej wiedzy. Współpraca międzyregionalna, międzyuczelniana i przemysłowa może w kolejnych latach pozwolić na uruchomienie produkcji podzespołów i urządzeń, które plasowane będą na rynkach międzynarodowych. Punktem wyjścia dla tak pojmowanych działań jest wykorzystanie dorobku rodzimych firm i zagranicznych inwestorów w zakresie projektowania i produkcji.

Eksport województwa zachodniopomorskiego to zaledwie 3% udziału w eksporcie polskim. Głównym partnerem handlowym dla przedsiębiorców z Pomorza Zachodniego są kraje europejskie, wśród nich kolejno Niemcy, Dania, Francja, Szwecja, Wielka Brytania i Norwegia. Wynika to z przygranicznego położenia geograficznego województwa oraz bliskości Skandynawii. Należy mieć na uwadze, iż przeobrażenia jakie dokonały się w gospodarce regionu miały także wpływ na jego charakter. Napływ inwestorów w nowych dla województwa branżach odmienił strukturę towarów i usług wysyłanych do odbiorców zagranicznych. Głównym sektorem eksportowym Pomorza Zachodniego jest branża meblarska, przemysł metalowo-maszynowy, ale także stoczniowy w znaczeniu mniejszych jednostek oraz metalowy i chemiczny, wraz z sektorem spożywczym. Bliskość Berlina daje również możliwość współpracy gospodarczej, wymiany know-how i korzystania z infrastruktury gospodarczej, mieszkaniowej, rekreacyjnej i kulturalnej. Ponadto, utrzymujące się różnice w poziomie opłat za usługi i cen za artykuły sprawiają że region zachodniopomorski jest chętnie odwiedzany przez Niemców, którzy dokonują tu zakupów. Czynnikiem ten odgrywa ważną rolę w rozwoju usług i małej przedsiębiorczości w województwie i może nieść wsparcie przy podejmowaniu działalności gospodarczej zorientowanej transgranicznie.

Branże od lat uznawane za motor rozwoju gospodarczego województwa zachodniopomorskiego stają obecnie w obliczu coraz silniejszej konkurencji zewnętrznej oraz konieczności dokonywania głębokich przekształceń w swojej działalności. Istotne będzie wykorzystanie wiedzy i potencjału technologicznego, aby stopniowo wejść w nowe procesy rozwoju regionalnych i inteligentnych

specjalizacji. Obszary wskazane jako regionalne specjalizacje są wyróżniającymi się dziedzinami na tle gospodarki województwa, a także często na tle gospodarki krajowej. Firmy z tych obszarów specjalizacji odpowiadają za generowanie większości przychodów w województwie, w tym prawie całości przychodów z eksportu. Jednakże ich udział w wartości sprzedanej produkcji przemysłowej pokazuje, że poza kilkoma obszarami istnieje jeszcze duży potencjał rozwojowy. Szczególnego znaczenia nabiera obszar innowacji, który wymaga zarówno wsparcia finansowego, jak i dopływu kadr. Dobrym prognostykiem wydaje się być planowane wsparcie z funduszy unijnych ukierunkowane na innowacyjny rozwój i kooperację firm z jednostkami naukowymi, co daje szansę na przekształcenie regionalnych specjalizacji w inteligentne specjalizacje i wzrost ich roli kreatywnej w gospodarce krajowej i międzynarodowej.

Po okresie zmian strukturalnych wiodącą rolę w krajobrazie ekonomicznym regionu ponownie odgrywa gospodarka morska. To wyjątkowo trudny do zarządzania sektor gospodarki – tego procesu nie ułatwia wielosektorowe zarządzanie obszarami przybrzeżnymi i restrykcyjne podejście do ochrony środowiska. Zachodniopomorskie firmy mają jednak dobry potencjał kooperacyjny, brak im jednak dużego „integratora” działalności. Nie ulega jednak wątpliwości, że dla rozwoju przemysłu stoczniowego na Pomorzu Zachodnim w dłuższej perspektywie konieczne są działania na poziomie centralnym budujące możliwości rozwoju przedsiębiorstw stoczniowych i zaprzestanie faworyzowania województwa pomorskiego w tym zakresie.

Obecnie w województwie na jedną osobę w wieku poprodukcyjnym przypadają prawie cztery osoby w wieku produkcyjnym. W roku 2035 sytuacja będzie znacznie bardziej niekorzystna, gdyż na jedną osobę w wieku poprodukcyjnym będą przypadały nieco ponad dwie osoby w wieku produkcyjnym. Na wsi sytuacja jest i będzie nieco lepsza niż w miastach.

W strukturze gospodarczej regionu dominują mikro i małe przedsiębiorstwa, w dużej mierze o profilu usługowym. Jest to wyrazem przedsiębiorczości społeczności regionu i tworzy fundament pod dywersyfikację działalności gospodarczej, ale i stanowi barierę w uzyskiwaniu pożądanego poziomu nakładów na innowacyjność i ogólnie zwiększaniu zdolności inwestycyjnej. Nie sprzyja też formowaniu produktywnych powiązań gospodarczych, usieciowieniu i w konsekwencji podnoszeniu konkurencyjności systemu gospodarczego regionu. Utrzymuje się – a w niektórych sektorach wręcz pogłębia – deficyt firm średnich oraz dużych, w tym przedsiębiorstw państwowych. O ile w skali kraju ich względnie duży udział w strukturze gospodarczej może być traktowany jako zjawisko niekorzystne, bezzasadnie zniekształcające rynkową równowagę, o tyle w perspektywie regionalnej ich pozytywne oddziaływanie (korzystny, stabilizujący wpływ na lokalny i regionalny rynek pracy, wprzęgnięcie w resortowy obieg zależności administracyjnej i powiązań kooperacyjnych) równoważy ewentualne negatywne skutki.

Wobec takiej struktury podmiotowej gospodarka regionu posiada ograniczone możliwości rozwoju kapitałowego, zwiększenia nakładów na innowacyjność (zwłaszcza przy większej dozie zaangażowania ze strony podmiotów rynkowych) oraz budowy silnych powiązań kooperacyjnych i struktur klastrowych. Przedsiębiorczość społeczności regionu nie znajduje swego kontrpunktu i dopełnienia w odpowiednio intensywnych działaniach inwestycyjnych i rozwoju głębokiego rynku kapitałowego na poziomie regionu. W dalece niewystarczającym stopniu rozwijane i wykorzystywane są inne niż fundusze unijne źródła finansowania rozwoju. Wielkość oszczędności zgromadzonych przez indywidualne podmioty, skoncentrowanych w depozytach i wyłączonych z obrotu kapitałowego, w skali kraju szacuje się na ok. 800 miliardów złotych, czyli 70% ogółu oszczędności. Ponadto ma miejsce koncentracja potencjałów inwestycyjnych będąca pochodną dynamiki i przestrzennego zróżnicowania procesów rozwojowych – w skali kraju i regionów

skupiają je najsilniej i najbardziej dynamicznie rozwijające się ośrodki. Mało jest rozwiązań, innych niż stosowane przez prywatne instytucje finansowe, mających na celu pobudzenie indywidualnej zdolności inwestycyjnej. Nie funkcjonuje właściwa dla efektywnej (przy pewnych istotnych ograniczeniach) gospodarki amerykańskiej i w pewnym stopniu dla systemów ekonomicznych zamożniejszych państw Unii Europejskiej kultura angażowania środków prywatnych w realizację komercyjnych i niekomercyjnych przedsięwzięć o istotnym znaczeniu publicznym. Niedobór dostępnych i skutecznych mechanizmów konwersji oszczędności na kapitał, zachęt do inwestowania, rozwiązań usuwających bariery formalno-prawne, zwiększających wiarygodność rynku i chroniących inwestorów.

Uwzględniając prawidłowości właściwe dla całej polskiej gospodarki może to oznaczać utrzymanie się zdecydowanej większości podmiotów gospodarczych regionu na niskich pozycjach w sieciach kooperacji, łańcuchach dostaw oraz wartości, a tym samym rosnące uzależnienie od koniunktury i woli współpracy zewnętrznych systemów ekonomicznych. Nie gwarantuje to stabilności ekonomicznej, a nawet przeżywalności firm, tym bardziej nie tworzy silnego lokalnego ekosystemu sprzyjającego aktywizacji gospodarczej i dalszemu wzrostowi przedsiębiorczości.

W ostatnich latach w regionie podjęto szereg inicjatyw w obszarze wsparcia rozwoju innowacji. Szkoły wyższe pozyskały środki na modernizację infrastruktury badawczej i podejmowały działania zmierzające ku zacieśnieniu współpracy z przedsiębiorstwami. Instytucje otoczenia biznesu i jednostki samorządu terytorialnego – a także uczelnie – wykazały dużą aktywność w zakresie rozbudowy zaplecza inkubacyjnego dla młodych firm oraz parków technologicznych. Dzięki funduszom strukturalnym i innym środkom publicznym pojawiły się nowe usługi wsparcia rozwoju innowacji na rynku. Obecnie istotne jest aby te inicjatywy były skorelowane z popytem rynkowym. Mimo inwestycji i wsparcia otrzymanego w okresie 2007-2013 ciągle występują niedostatki infrastruktury badawczej. Coraz bardziej odczuwalny jest brak sektorowych placówek badawczych powiązanych z przedsiębiorstwami i samorządem oraz działających w obszarach uznanych za regionalne specjalizacje. Przeciętny jest udział nakładów na B+R w przedsiębiorstwach w odniesieniu do PKB. Większość ofert technologicznych i badawczych pochodzi z sektora nauk technicznych. Powstające zasoby innowacyjne charakteryzują się nierównomiernym rozkładem, a skupienie prac badawczych głównie w dwóch ośrodkach regionu (Szczecinie i Koszalinie) ogranicza możliwości innowacyjne firm działających na pozostałym obszarze województwa.

Ograniczony zakres współpracy pomiędzy jednostkami B+R, a przedsiębiorstwami jest niezwykle wyraźny w procesie tworzenia innowacji. O ile rośnie świadomość wśród przedsiębiorstw o roli innowacji, jako istotnego czynnika zapewniającego utrzymanie pozycji konkurencyjnej, to jednak w dalszym ciągu przedsiębiorstwa w dużym stopniu traktują działalność innowacyjną, jako dorywczą, nie zaś w ujęciu ciągłym – jako proces wpisany trwale w funkcjonowanie firmy. To z kolei skutkuje ograniczonymi możliwościami współpracy pomiędzy podmiotami w zakresie tworzenia innowacji. Współpraca biznesu z sektorem B+R w regionie nie ma dla większości przedsiębiorców charakteru strategicznego, zorientowanego na długofalowy rozwój innowacji.

Przedsiębiorstwa najczęściej korzystają ze sprawdzonych w krajach zachodnich lub w innych regionach Polski rozwiązań transferowanych przez zakup maszyn i urządzeń oraz gotowych technologii. Otoczenie infrastrukturalne działalności innowacyjnej w województwie, jest dopiero w fazie tworzenia i dostosowywania do standardów Unii Europejskiej. Zdecydowana większość kadry sfery naukowo-badawczej w województwie zachodniopomorskim zatrudniona jest w szkolnictwie wyższym.

W regionie zachodniopomorskim istnieje szeroka oferta instrumentów finansowania działalności MŚP. Oprócz banków komercyjnych, banków spółdzielczych i funduszy leasingowych, do kluczowych instytucji finansujących można również zaliczyć fundusze pożyczkowe, poręczenia, seed capital oraz venture capital.

W regionie narastają różnice rozwojowe, których granica przebiega na stykach ośrodki metropolitalne – obszary peryferyjne województwa i jego centrum, miasto – wieś oraz pomiędzy obszarami funkcjonalnymi o różnej sile potencjału ekonomicznego. Konkurencyjność wynikająca z nadmorskiego i transgranicznego położenia może być uzyskana i może stanowić podstawę rozwoju regionów w zmieniających się realiach, ale wymaga umocowania w potencjale całego regionu, traktowania w sposób zrównoważony i uzasadniony relacjami ekonomicznymi. Deficytem gmin Pomorza Zachodniego jest słabość i płytkość lokalnych rynków pracy. Struktura rynku pracy w regionie jest bezpośrednio związana z potencjałem i strukturą gospodarczą regionu. Determinuje go przede wszystkim relatywnie mała ilość dużych przedsiębiorstw i zakładów produkcyjnych, przeważająca liczba małych i mikro firm (w wielu przypadkach oznacza to samozatrudnienie będące często przejawem sztucznego zaniżania kosztów przez większe podmioty niż przedsiębiorczości), wysoki poziom sezonowości związany z rolą sektora turystyki (w szczególności w pasie wybrzeża i jego otoczeniu), płytkość rynku pracy w ramach sektora rolniczego i rolno – przetwórczego (w związku ze strukturą własności i produkcji rolniczej w województwie). Konsekwencją takiego stanu jest stosunkowo wysoka stopa bezrobocia, często wielopokoleniowego i poleganie na transferze socjalnych środków finansowych, nie podejmowanie prób odpowiedzialności za swój los. Znacznym ograniczeniem jest również częsta praktyka władz lokalnych koncentrowania swojej aktywności w obrębie własnych struktur administracyjnych, nie doceniania przewagi prowadzenia działań w rzeczywistych, zgodnych z praktycznymi potrzebami obszarach funkcjonalnych. Nierzadko przejawia się to w braku koordynacji w realizacji lokalnych i ponadlokalnych przedsięwzięć inwestycyjnych.

Bliskość granicy zachodniej, bardzo dobra dostępność do transportu morskiego oraz wysoki poziom rozwoju sektora transportu i logistyki zaliczyć można niewątpliwie do mocnych stron województwa. Problemem ciągle pozostaje niska gęstość sieci drogowej, duża odległość do Warszawy oraz mała intensywność pasażerskich przewozów lotniczych.

W projektowaniu zmiany gospodarczej regionu i odpowiadającej tej zmianie aktywnej polityki rynku pracy istotne jest uwzględnienie obecnej i prognozowanej sytuacji demograficznej, która w perspektywie najbliższych lat ulegać będzie stopniowym zmianom. W ogólnie zmniejszającej się liczbie ludności w wieku produkcyjnym coraz większą grupę stanowić będą osoby starsze, których kariera zawodowa rozpoczęła się w zupełnie innych realiach. Zarówno ci najbardziej doświadczeni pracownicy, jak i osoby młode, o różnym poziomie wykształcenia, wkraczające na rynek pracy, potrzebować będą wsparcia w postaci doksztalcania, doskonalenia zawodowego lub przekwalifikowania.

Pomorze Zachodnie posiada w swej ofercie inwestycyjnej ponad 8 000 ha terenów, z czego około 1 200 ha ze statusem specjalnej strefy ekonomicznej (SSE). Wśród zachodniopomorskich parków przemysłowych, posiadających szczególne znaczenie dla krajobrazu gospodarczego tej części Europy, istotnie wyróżniają się obszary w Stargardzie, Goleniowie oraz Koszalinie.

Wokół budowanych dróg S3 i S6 skupia się olbrzymi potencjał inwestycyjny. Nowe drogi dobrej jakości to więcej inwestycji, większy tranzyt, więcej firm i miejsc pracy. Szybszy i łatwiejszy dojazd do specjalnych stref ekonomicznych i parków przemysłowych podnosi konkurencyjność województwa i otwiera nowe możliwości współpracy z Dolnym Śląskiem, Wielkopolską, czy Pomorzem Gdańskim. Wysiłki, podejmowane między innymi przez samorząd województwa zachodniopomorskiego zaczynają przynosić efekty w przypadku drogi S3. Według badań każdy jej nowo oddany odcinek przekłada się na wzrost obrotów regionalnych portów. Droga ta krzyżuje się z autostradą A2 (kierunek: Poznań, Łódź i Warszawa), w 2018 przetnie autostradę A4 (Wrocław, Katowice, Kraków), a zgodnie z planem w momencie rozliczenia obecnej perspektywy powinno funkcjonować już połączenie z południem Europy przez czeskie drogi szybkiego ruchu.

Relatywnie silną pozycję na tle kraju w kategorii atrakcyjności inwestycyjnej podregionów dla działalności przemysłowej ma podregion stargardzki, który charakteryzuje się dobrą dostępnością transportową, w szczególności węzłem transportowym rangi regionalnej z dostępem do lotniska międzynarodowego, bliskością autostrady A1 oraz dużego portu morskiego. Podregion cechuje również zarówno wysoka liczba wykwalifikowanych pracowników, jak i bezrobotnych oraz wysoka liczba absolwentów szkół zawodowych.

Obszar metropolitalny Szczecina plasuje się na wysokim miejscu pod względem atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności zaawansowanej technologicznie. Dobre warunki do prowadzenia działalności high-tech wynikają m.in. z bardzo wysokiego poziomu aktywności gospodarczej oraz wysokiego poziomu aktywności społecznej obszaru. Oprócz wskazanego powyżej węzła transportowego i bliskości granicy zachodniej zauważalna jest również duża powierzchnia terenów wolnych w SSE, wysoka gęstość instytucji otoczenia biznesu, czy duża liczba firm z udziałem kapitału zagranicznego. Najlepszymi lokalizacjami do prowadzenia tego typu działalności w Polsce są niewątpliwie największe ośrodki miejskie. Z jednej strony uczelnie w nich zlokalizowane kształcą kadry dla innowacyjnych przedsiębiorstw, z drugiej oznaczają one wysoką jakość życia, co może okazać się zachętą do osiedlania się osób kreatywnych zarówno polskich, jak i zagranicznych.

Z badań przeprowadzonych przez Urząd Statystyczny w Szczecinie wynika, iż główną przyczyną niewprowadzania innowacji w zachodniopomorskich przedsiębiorstwach przemysłowych i usługowych był brak dobrych pomysłów na innowacje oraz niski popyt na nie na rynku. Z kolei z wymienionych barier innowacyjności najwięcej przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych wskazało brak możliwości finansowania innowacji ze źródeł wewnętrznych.

Dużą rolę w przeprowadzaniu inwestycji odgrywają samorządy gminne oraz województwo. Zauważalna jest także duża dywersyfikacja rozwoju między poszczególnymi jednostkami – na znacznie wyższym poziomie rozwoju są powiaty grodzkie (Szczecin, Koszalin, Świnoujście). Widoczna jest także przewaga konkurencyjna gmin nadmorskich i przygranicznych nad centralną częścią województwa.

Jednostki samorządu terytorialnego w małym stopniu wypełniają funkcje rozwojowe. Województwa są silnie uzależnione od różnych form wsparcia ze strony rządowej. Obecnie kompetencje i praktyka działania samorządu lokalnego i regionalnego w znacznej mierze ukierunkowane są na procesy administracyjne i poszerzanie sfery inwestycyjnej o możliwie dużym oddziaływaniu społecznym. Zauważalny jest brak zaangażowania partnerów dla samorządu regionalnego do stałej pogłębionej debaty o kierunkach rozwoju – dlatego sam samorząd w dużej mierze koncentruje się na warstwie instrumentalnej i bieżących działaniach. Lokalne elity samorządowe pozostają skoncentrowane na eksploatacji możliwości finansowania przedsięwzięć

związanych z realizacją bieżącej perspektywy finansowej Unii Europejskiej. Zdecydowane działania optymalizujące rozwój mają wymiar marginalny, w niewielkim stopniu uczestniczą w nich partnerzy zewnętrzni samorządu. Wymaga to pilnego przemodelowania samorządowych struktur zarządzania rozwojem.

UKIERUNKOWANIE INTERWENCJI

W horyzoncie czasowym roku 2030 Pomorze Zachodnie będzie regionem o nowoczesnej i zróżnicowanej gospodarce oferującym doskonałe warunki do życia dla jego obecnych i przyszłych mieszkańców. Będzie również konkurencyjny, stwarzający wszechstronne możliwości rozwoju, zwłaszcza osobom przedsiębiorczym, wykształconym i kreatywnym oraz podmiotom gospodarczym. Pozycję konkurencyjną województwa określać będzie silna pozycja rozwojowa głównych ośrodków miejskich regionu – Szczecina i Koszalina. Zasadzać się ona będzie na roli metropolii szczecińskiej i całego regionu w układzie makroregionalnym Polski Zachodniej oraz zintensyfikowanych powiązaniach transgranicznych i europejskich, a w przypadku koszalińsko - kołobrzесьkiego obszaru funkcjonalnego – na integracji funkcji miejskich i gospodarczych oraz ich oddziaływaniu na Pomorze Środkowe. Pozostałe części województwa będą się rozwijać w sposób zrównoważony w ramach lokalnych sieci powiązań społecznych i gospodarczych ogniskowanych wokół subregionalnych ośrodków miejskich. Postępować będzie przy tym proces rozproszenia faktycznej administracji nad procesami rozwojowymi przy wzmocnieniu jego aspektów formalnych związanych m.in. z konsolidacją jednostek samorządu terytorialnego, wzmocnieniem instrumentów bezpośredniego oddziaływania finansowego samorządu, a także dokonaniem się zmian systemowych związanych ze zwiększeniem kompetencji samorządu.

Gospodarka Pomorza Zachodniego rozwijać się będzie przede wszystkim w zakresie wyznaczonym przez zidentyfikowane i systematycznie walidowane – w procesie przedsiębiorczego odkrywania – regionalne inteligentne specjalizacje. Nieunikniona tendencja do koncentracji produkcji i zaawansowania technologicznego w największych ośrodkach musi być zrównoważona przez wsparcie mniejszych ośrodków i ich otoczenia funkcjonalnego. W związku z tym konieczne staną się działania z jednej strony polegające na zachęcaniu przedsiębiorców do inwestowania środków prywatnych w B+R+I, a z drugiej, w ramach procesu przedsiębiorczego odkrywania, na identyfikowaniu i wzmacnianiu (poprzez koncentrację wsparcia) regionalnych i inteligentnych specjalizacji. Zmiana w województwie będzie zmierzać w kierunku przekształcenia tradycyjnych sektorów gospodarki na gospodarkę opartą na wiedzy. Poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw wymagać będzie znaczącego zwiększenia wykorzystania przez nie innowacyjności w działalności gospodarczej.

Szybko zmieniająca się sytuacja w gospodarce na arenie światowej dalej powodować będzie zmiany w procesach technologicznych i łańcuchach wartości. Wymaga to od pracowników i kadr zarządzających umiejętności elastycznego dostosowania się do nowej rzeczywistości i gotowości do podejmowania zmian w firmie. Cechą wspólną procesu integracji działań w ramach specjalizacji będzie poszukiwanie w łańcuchu wartości tych elementów, które tworzą najwyższą wartość, cechują się najwyższą jakością i prowadzą do dyseminacji wiedzy i innowacji w regionie.

Istotnym elementem środowiska gospodarczego regionu staną się sprawnie działające instytucje otoczenia biznesu, zdolne do świadczenia specjalistycznych usług odpowiadających na potrzeby przedsiębiorstw, w szczególności w zakresie nowych modeli biznesowych, strategii i monitorowania biznesu, transferu technologii, innowacji ukierunkowanych na użytkownika i

związanych z wzornictwem, a także zaawansowanych usług finansowych oraz usług na rzecz przedsiębiorstw znajdujących się w fazie załóżkowej. Działania podejmowane przez organizacje zrzeszające przedsiębiorców zostaną ukierunkowane na uzyskanie istotnej wartości dodanej w wymiarze rozwoju badań i wdrażania innowacji. Kluczowe stanie się zwiększenie stopnia współpracy przedsiębiorstw z partnerami gospodarczymi oraz jednostkami naukowymi w kraju i za granicą. Taka współpraca otworzy możliwości ekspansji na nowe rynki, ale też będzie nieść za sobą wartość dodaną wspólnych projektów w postaci większej masy krytycznej, niższych kosztów czy dywersyfikacji ryzyka danego przedsięwzięcia.

Potencjał gospodarczy regionu i zdolność do jego zwiększania wiąże się z dostosowaniem czynników znajdujących się w gestii samorządu lokalnego i będących przedmiotem jego działalności. Nastąpi zatem daleko idąca koordynacja poszczególnych aspektów, w tym kształtowanie polityki przestrzennej i inwestycyjnej, systemu edukacji (skoordynowanego z potrzebami i potencjałem rynku pracy), transportu publicznego i innych subsystemów, w obrębie obszarów funkcjonalnych umożliwiających optymalne wykorzystanie środków i zapewnienie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru.

Polityka regionalna będzie szczególnie wspierać aktywność lokalnych przedsiębiorców z sektora MŚP w działaniach o wyższej wartości dodanej – wzmocnienie tych czynników produkcji, które trudno realizować gdzie indziej, przez co istnieje małe prawdopodobieństwo, że będzie je można „przenieść” za granicę. Będzie się to wiązać z inwestowaniem w kapitał ludzki oraz wysokiej jakości infrastrukturę, a także promowaniem silnych więzi pomiędzy światem akademickim i rozwijaniem wiedzy ukrytej. W takim przypadku ważnym jest także jakość władz i instytucji około biznesowych.

Zasadniczym aspektem powiększania wolumenu kapitału, który ma doprowadzić do wzrostu jakości/iłości wytwarzanych towarów i usług, a także jakościowego i organizacyjnego usprawnienia procesu produkcyjnego powinna być aktywność inwestycyjna przedsiębiorstw. Kluczowe jest również ukierunkowanie przedsiębiorstw na zwiększenie stopnia kooperacji z partnerami krajowymi, jak i zagranicznymi, co pozwoli lepiej wykorzystać istniejący potencjał rozwoju, szczególnie w obszarach innowacyjnych przedsiębiorstw. Samorząd podejmie aktywne działania w zakresie animowania powiązań kooperacyjnych i ich rzeczywistego wdrażania znajdującego wyraz w zwiększeniu inicjatyw inwestycyjnych. Do zmiany kultury i klimatu współpracy przyczyni się aktywna postawa samorządu w zakresie stosowania i promowania rozwiązań z zakresu partnerstwa publiczno – prywatnego.

Wdrażany paradygmat terytorializmu akcentuje w tym względzie wymiar lokalny (w którym umocowana jest aktywność konkretnych podmiotów gospodarczych) uzupełniony przez działanie w kontekście obszarów funkcjonalnych. Terytorializacja i funkcjonalizm jako dominująca reguła prowadzenia polityki społeczno - ekonomicznej w skali regionu pociąga za sobą konsekwencje w rozumieniu i określaniu zakresu tej interwencji. Kluczowego znaczenia nabiera kompetencja polegająca na zdolności do współpracy i organizowania struktur społeczno – ekonomicznych w formule sieci powiązań obszarów funkcjonalnych. Rolą samorządu jest właściwe rozpoznanie zakresu zjawisk (zachodzących w obrębie gminy, obszaru funkcjonalnego lub całego województwa), ich pozytywnego bądź negatywnego wpływu na społeczność i dobór adekwatnych narzędzi stosowanych w skali gminnej lub regionalnej, względnie z zastosowaniem szczebli pośrednich i udziałem podmiotów zewnętrznych. Wobec specyfiki regionu istotne znaczenie ma budowa więzi między społeczeństwem a środowiskiem, w którym operują konkretne wspólnoty. Otwarty, asymilacyjny model funkcjonowania samorządu uwzględni wzmożoną partycypację i udział szerszego grona podmiotów w diagnozie stanu regionu i jego poszczególnych obszarów,

znacznie większą efektywność w aktywizowaniu własnych oraz pozyskiwaniu zewnętrznych zasobów i potencjałów, intensyfikację nastawienia proinwestycyjnego i wzmocnienie wspierających je instrumentów działania.

Wobec obecnej sytuacji województwa i wizji jego gospodarczego rozwoju, przed Pomorzem Zachodnim w najbliższych latach stoją kluczowe wyzwania. Interwencja samorządu regionalnego w zakresie polityki gospodarczej Pomorza Zachodniego jest skoncentrowana wokół **rozwoju inteligentnych specjalizacji**. Służy temu **zwiększanie zakresu współpracy międzynarodowej i internacjonalizacji przedsiębiorstw**, a w ich następstwie **wzmocnienie pozycji konkurencyjnej regionu oraz zwiększenia jego znaczenia w międzynarodowych i globalnych łańcuchach wartości**. Inteligentne specjalizacje jako obszary o wysokim potencjale wzrostu mają być magnesem dla nowych działalności gospodarczych. Ważną rolę odegra wzmocnianie i pogłębianie wewnątrzregionalnej **współpracy między interesariuszami rynku**, którzy mają świadomość potrzeby wymiany doświadczeń i angażowania się w nowe procesy rozwoju technologicznego. Ważne jest również **włączanie programów nauczania w szkołach zawodowych w proces transformacji gospodarczej**, a w ich tworzenie w coraz większym stopniu angażowani są zachodniopomorscy przedsiębiorcy, zarówno w zakresie definiowania swoich potrzeb i oczekiwań, jak i zacieśniania współpracy w ramach oferowanej praktycznej nauki zawodu. Istotną rolę w procesach specjalizacji gospodarczych powinny odgrywać także wspólne działania uczelni i przedsiębiorstw w obszarze dydaktyki.

Wiodące ukierunkowania polityki gospodarczej samorządu województwa są realizowane w głównej mierze przez następujące działania:

1. budowa potencjału innowacyjnego i internacjonalizacji dużych i średnich przedsiębiorstw w regionie jako liderów dyfuzji innowacji w regionie, powiązań w ramach łańcuchów wartości oraz maksymalizacja oddziaływania i efektów współpracy sektora B+R w wymiarze transgranicznym,
2. racjonalizacja i wzmocnienie sieci powiązań gospodarczych w układzie transgranicznym i makroregionalnym, w tym realne instrumenty wsparcia inicjatyw klastrowych,
3. ukierunkowane działania międzynarodowe i międzyregionalne w ramach regionalnych i inteligentnych specjalizacji województwa zachodniopomorskiego, w tym nawiązanie efektywnych aliansów strategicznych z innymi regionami Polski, Europy, świata na rzecz zwiększenia potencjału innowacyjnego zachodniopomorskich specjalizacji,
4. rozwój szczecińskiego kompleksu logistycznego z uwzględnieniem ewaluacji działań na rzecz rozwoju korytarzy transportowych (w tym wykorzystania Odrzańskiej Drogi Wodnej), blue growth oraz Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego; rozwoju infrastruktury łączącej Pomorze Zachodnie z niemieckimi landami i sąsiadującymi województwami,
5. organizacyjne i kapitałowe zaangażowanie samorządu województwa w działania z zakresu porządkowania relacji właścicielskich, komercjalizacji i aktywizacji gospodarczej obszarów o szczególnie wysokim potencjale ,
6. zwiększenie zaangażowania inwestycyjnego i poziomu przedsiębiorczości społeczności województwa, w tym wzmocnienie potencjału i oddziaływania stref inwestycyjnych,
7. wzmocnienie instrumentów zaangażowania kapitałowego samorządu w rozwój gospodarki, w szczególności poprzez instytucje banku regionalnego i fundusze inwestycyjne,
8. instytucjonalne i formalne wzmocnienie praktyki stosowania partnerstwa publiczno – prywatnego, w tym poprzez powołanie komórki je promującej; tworzenie zachęt i dobrych praktyk poprzez kapitałowe wejścia samorządu do przedsięwzięć realizowanych w formule PPP,

9. wzmocnienie strukturalnych podstaw nowoczesnego rynku pracy – wzmocnienie potencjału kapitału ludzkiego (w szczególności poprzez wsparcie zjawiska imigracji), ukierunkowane działania na rzecz podnoszenia jakości edukacji, wzmocnienie sektora kreatywnego, wzmocnienie kompetencji technologicznych mieszkańców województwa; efektywny system interwencji na rynku pracy, innowacyjne instrumenty rynku pracy,
10. racjonalizacja, zwiększenie efektywności i wzmocnienie powiązań gospodarczych w obrębie pogranicza polsko – niemieckiego oraz współpracy regionu z Danią i Szwecją,
11. zwiększenie aktywności COIiE na rzecz zaangażowania inwestycyjnego i rozwoju poziomu przedsiębiorczości społeczności województwa przez BIZ,
12. dążenie do optymalizacji systemu zarządzania procesami rozwojowymi, przy optymalnym zaangażowaniu poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego i innych aktorów regionalnych i z uwzględnieniem uwarunkowań terytorializacji i funkcjonalizmu w prowadzeniu polityki regionalnej,
13. budowa i wzmocnienie zachodniopomorskiej marki gospodarczej.

PODMIOTOWY WYMIAR POLITYKI

Samorząd województwa nie dysponuje bezpośrednimi narzędziami wspierania gospodarki. Nie licząc środków pochodzących ze źródeł unijnych, jego finanse, szczególnie te realnie wpływające na politykę gospodarczą są w dużej mierze ograniczone. Wynikający z ustawy obowiązek tworzenia warunków gospodarczych przy takim stanie rzeczy wydaje się zatem mieć charakter bardziej teoretyczny.

W strukturze Urzędu Marszałkowskiego jednostką odpowiedzialną za tworzenie, obsługę i administrowanie bazą danych ofert inwestycyjnych w Województwie Zachodniopomorskim jest Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera. Do jego zadań należy również inicjowanie i wspieranie działań proinwestycyjnych oraz programowanie działań na rzecz rozwoju gospodarczego. Ważnym instrumentem działania samorządu Pomorza Zachodniego powinny być agencje rozwoju regionalnego, których zadaniem jest wspieranie rozwoju prywatnej przedsiębiorczości oraz finansowanie, doradztwo oraz szkolenia jednostek podnoszących konkurencyjność zachodniopomorskiej gospodarki. Agencje są również angażowane w programowanie rozwoju regionalnego województwa, w szczególności w obszarze gospodarki, a ich rola jest definiowana przez Samorząd Województwa.

Obecnie istotną rolę w rozwoju gospodarki na poziomie regionu odgrywa regionalny program operacyjny, który na gospodarkę przeznaczony ponad jedną trzecią dostępnych środków. Wsparcie dotyczy m.in. rozwoju konkurencyjnych przedsiębiorstw i budowy dla nich odpowiednich warunków rozwoju oraz nowatorskich rozwiązań i współpracy nauki z gospodarką.

Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego wraz z pozostałymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz regionalnymi instytucjami otoczenia biznesu dąży do pełnienia roli katalizatora korzystnych zjawisk gospodarczych inicjując działania związane z analizami tematycznymi i branżowymi, organizując działania promocyjno-informacyjne i wspierając powstawanie konsorcjów naukowo-przemysłowych wokół głównych liderów. Samorząd regionalny integruje lokalne koncepcje rozwoju i umocowane w regionie środowiska gospodarcze – podmioty i konsorcja powoływane do potrzeb realizacji konkretnych przedsięwzięć – oraz praktykę gospodarczą poszczególnych sektorów w skali kraju oraz będącą wynikiem procesów

wolnorynkowych oraz ekspansji poszczególnych branż i podmiotów. Wykorzystując w bieżącym działaniu dostępne instrumenty i środki finansowe samorząd regionalny wzmacnia narzędzia i techniki nieformalnego oddziaływania na sferę gospodarczą i jej stymulowania zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Województwa. W dłuższej perspektywie celem jest wykreowanie roli samorządu jako inspiratora i aktywnego uczestnika sieci relacji gospodarczych wiążących silne podmioty, efektywnie reagujących na wewnętrzne i zewnętrzne impulsy kształtujące system ekonomiczny regionu. Koncentracja działań samorządu na konkretnych obszarach specjalizacji regionalnych pozwoli na lepsze planowanie przedsięwzięć rozwojowych ze strony przedsiębiorstw i instytucji badawczo-rozwojowych, co wpłynie korzystnie na efektywność podjętych inwestycji. Koordynacyjna rola samorządu województwa w kształtowaniu procesów rozwojowych pozostaje w zgodzie z utrzymaniem i wzmacnianiem zdecentralizowanego, partycypacyjnego modelu aktywności wszystkich podmiotów aktywnych na obszarze regionu.

W oparciu o założenia przedmiotowej polityki samorząd województwa zachodniopomorskiego stale monitoruje rozwiązania i regulacje przyjmowane na poziomie Unii Europejskiej oraz administracji państwa w zakresie wywierającym wpływ na gospodarkę regionu. Podtrzymuje on konstruktywny dialog z administracją państwową, konsekwentnie artykułując i kształtując założenia własnej polityki, dążąc do ich implementacji i uzyskania wsparcia oraz symetryczności działań ze strony państwa, określając przy tym ewentualne sfery rozbieżności i dążąc w partnerskim dialogu do ich niwelowania. Wraz z innymi samorządami regionalnymi zmierza przy tym do ograniczenia strukturalnych ograniczeń polskiej gospodarki, w tym jej sektorowości i zdominowania przez bariery formalne (fiskalne, administracyjne, związane ze swobodą prowadzenia działalności). Oczekuje się, że jednym z głównych celów polityki rozwojowej kraju będzie racjonalne i efektywne wykorzystanie indywidualnych potencjałów rozwojowych regionów, w tym w oparciu o instrument kontraktu terytorialnego. Istotą rządów centralnych powinno być pogodzenie interesów rozwojowych kraju z konkurencyjnością regionów. Istnieje bowiem potrzeba i uwarunkowania sprzyjające zwiększeniu poziomu inwestycji centralnych na obszarze województwa. Kluczowe jest również zapewnienie transparentności i stabilności prawa w obszarze prowadzenia działalności gospodarczej, zagwarantowanie równego traktowania firm na rynku poprzez wdrażanie mechanizmów eliminujących nieuczciwe praktyki biznesowe oraz stymulowanie współpracy pomiędzy sektorem nauki i gospodarki poprzez regulacje prawne i instrumenty podatkowe zachęcające uczestników tego procesu do większej aktywności, zwłaszcza w zakresie prowadzenia przez przedsiębiorstwa inwestycji w obszarze badań i rozwoju.

Równolegle prowadzony jest partnerski dialog w gronie województw realizujących strategię dla Polski Zachodniej. Nadrzędnym celem polityki gospodarczej regionu jest uzyskanie silnej pozycji konkurencyjnej całego makroregionu opartej na wykorzystaniu potencjałów rozwojowych i wspólnej realizacji przedsięwzięć przynoszących wielostronne korzyści. Polityka gospodarcza województwa i makroregionu jest przy tym kształtowana w oparciu o analizę uwarunkowań dotyczących wzrostu konkurencyjności innych ugrupowań makroregionalnych oraz wynikających z tego faktu konsekwencji.

Kształtowana i wzmacniana przez samorząd sieć relacji integruje podmioty działające według rynkowych reguł oraz podtrzymywane przez innych uczestników systemu ekonomicznego. W ramach każdej specjalizacji regionalnej w województwie funkcjonuje grupa katedr i instytutów szkół wyższych, która prowadzi badania, współpracuje z firmami i komercjalizuje wyniki prac badawczych. Adresatem aktywnych działań i inicjatyw podejmowanych przez samorząd regionalny są firmy i ugrupowania sektorowe realizujące działalność na terenie województwa bądź dysponujące ku temu potencjałem. Samorząd dąży do zwiększania ich zaangażowania

kapitałowego i inwestycyjnego w regionie, wchodzenie we współpracę w ramach platform technologicznych, projektów z zakresu partnerstwa publiczno – prywatnego i innych przedsięwzięć o charakterze kooperacyjnym. Przy zachowaniu ciągłości i integralności polityki rozwoju na poziomie regionalnym jest ona modyfikowana i interpretowana pod kątem możliwości i potrzeb wzmocnienia współpracy z podmiotami gospodarczymi o szczególnym znaczeniu dla województwa.

Istotne jest podejmowanie przez małe i średnie firmy, w szczególności przedsiębiorstwa typu start-up, zdecydowanych, choć rozważnych kroków ku wdrożeniu innowacji, zwłaszcza wypracowywanych we współpracy z sektorem nauki, co pozwoli na zwiększenie zarówno liczby, jak i jakości nowych pomysłów. W tym kontekście należy wspierać inicjatywy promujące otwarte postawy wobec tego, co nowe i nieznane (kreatywność, ryzyko) oraz nowe formy współpracy z otoczeniem (powiązania kooperacyjne, otwarta innowacja), uwzględniające jednocześnie konieczność dostosowania innowacyjnych rozwiązań do zapotrzebowania rynkowego.

Rolą regionu jest konsekwentne dążenie do rozbudowania regionalnego systemu innowacji w oparciu o instytucje otoczenia biznesu i zespoły badawcze, które potrafią wspólnie z przedsiębiorstwami podjąć nowe działania innowacyjne. Szczególnie istotne będą zmieniające się relacje między firmami w łańcuchach wartości. Instytucje otoczenia biznesu odgrywać będą istotną rolę we wspieraniu powstawania nowych powiązań kooperacyjnych.

NARZĘDZIA REALIZACJI

Strategia rozwoju województwa porządkuje proces planowania strategicznego i wdrażania polityki rozwoju, w tym gospodarczej na poziomie regionalnym. Sformułowana w niej wizja rozwoju zmierza zatem do uzyskania celów rozwojowych zapewniających wyższą jakość życia w oparciu o potencjał nowoczesnej gospodarki.

Samorząd regionalny rozwija formy i zakres wpływu na naturę zjawisk gospodarczych. Odwołując się do paradygmatu terytorializmu i funkcjonalizmu samorząd wojewódzki wzmacnia swoją zdolność do współpracy i organizowania struktur społeczno – ekonomicznych w formule sieci powiązań i obszarów funkcjonalnych. Jego rolą jest właściwe rozpoznanie zakresu zjawisk społecznych i gospodarczych, ich wpływu na społeczność i dobór adekwatnych narzędzi. Działania na rzecz realizacji Strategii Rozwoju Województwa w ramach przedmiotowych celów strategicznych będą koncentrowane w obrębie celów kierunkowych i znajdą swoje odzwierciedlenie w odpowiednich, niżej wymienionych, narzędziach realizacji.

Przyjęto założenie, że pomiędzy tymi narzędziami nie wyznacza się sztywnej linii demarkacyjnej, co oznacza, że ich zakres merytoryczny może w pewnych obszarach się pokrywać. Nie oznacza to jednak dublowania zadań czy wydatków, ale bardziej stanowi wyraz synergii działań podejmowanych przez różne komórki i jednostki organizacyjne samorządu regionalnego oraz innych interesariuszy zaangażowanych w ponadsektorowy proces realizacji polityki gospodarczej.

Programy Strategiczne - proces realizacji Strategii Rozwoju Województwa dokonuje się poprzez wyznaczenie i wdrożenie konkretnych działań w określonej perspektywie czasowej oraz wskazanie sposobów i środków służących ich implementacji. Program Strategiczny właściwy dla obszaru gospodarki jest wyborem konkretnych inwestycji, zadań lub podzadań realizowanych przez

samorząd województwa. Program Strategiczny może również objąć inwestycje realizowane w partnerstwach publiczno-prywatnych oraz uzgodnione przedsięwzięcia realizowane przez innych interesariuszy. Zakres merytoryczny Programu Strategicznego definiował będzie nie tylko listę inwestycji, ale również opis rezultatów i źródła ich finansowania.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 – rozumiany jako instrument finansowej interwencji w celu pobudzenia aktywności sektora przedsiębiorstw, sektora publicznego oraz NGO w celu osiągnięcia założonego w RPO WZ 2014-2020 poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego mierzonego przyjętymi wskaźnikami, stanowiącego odzwierciedlenie przyjętych w Strategii Rozwoju Województwa i niniejszej Polityce Sektorowej kierunków rozwoju gospodarczego Pomorza Zachodniego.

Kontrakt Terytorialny Województwa Zachodniopomorskiego – umowa zawarta pomiędzy Rządem a Samorządem Województwa, w której wskazano do realizacji przedsięwzięcia priorytetowe mające istotne znaczenie dla rozwoju kraju oraz Pomorza Zachodniego, wraz ze sposobem ich finansowania, organizacji i realizacji. Jego zasadniczym celem jest zapewnienie koordynacji pomiędzy politykami i instrumentami rozwojowymi na szczeblu krajowym i regionalnym.

Kontrakt Samorządowy (KS) – to narzędzie dla planowania i realizacji zintegrowanych przedsięwzięć istotnych dla rozwoju danego obszaru (a w konsekwencji całego regionu), tworzonym w oparciu o współpracę wszystkich partnerów procesów rozwojowych (samorząd, przedsiębiorcy, sektor edukacji i nauki, organizacje pozarządowe, w tym Lokalne Grupy Działania, Lokalne Grupy Rybackie, itp.) obecnych na danym obszarze. Kontrakt realizowany jest przede wszystkim w celu wzmocnienia rozwoju gospodarczego obszaru nim objętego, będącego podstawą do zapewnienia spójności społecznej i infrastrukturalnej. Przyjęte w nim założenia rozwojowe muszą być spójne z dokumentami strategicznymi Województwa Zachodniopomorskiego oraz stanowić odpowiedź na określone dla województwa regionalne i inteligentne specjalizacje.

Budżet zadaniowy samorządu województwa – rozumiany tutaj dwojako: jako jedno ze źródeł finansowania Programów Strategicznych, a jednocześnie – z racji objęcia swym zakresem wszystkich aktywności samorządu województwa – rozumiany jako narzędzie integracji działań podejmowanych przez różne komórki/ jednostki samorządu województwa (np. w zakresie infrastruktury komunalnej, edukacji, bezpieczeństwa) i wspierania efektu synergii tych działań z przedsięwzięciami progospodarczymi.

Aktywna polityka przestrzenna i infrastrukturalna – Samorząd województwa aktywnie uczestniczy w formułowaniu i wdrażaniu rozwiązań mających na celu wykorzystanie potencjału przestrzennego i infrastrukturalnego, którym dysponują środowiska lokalne, w szczególności na rzecz rozwoju funkcji gospodarczych. Istotnym z punktu widzenia rozwoju gospodarczego Pomorza Zachodniego jest wzmocnienie infrastruktury, szczególnie na terenach peryferyjnych (powojkowych, poprzemysłowych, pokolejowych i popegeerowskich). Zasadnym jest uporządkowanie i przygotowanie tych terenów w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych, sprzyjających powstawaniu miejsc pracy i wzmocnieniu połączeń funkcjonalnych różnych części regionu. Należy zatem stworzyć warunki do zagospodarowania terenów zdegradowanych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i w zgodzie ze strategią rozwoju regionu oraz podnieść świadomość i kompetencje samorządów lokalnych w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o ich potencjał. Ważne jest również zmodyfikowanie oferty inwestycyjnej regionu w oparciu o potencjał obszarów zdegradowanych w kontekście regionalnych i inteligentnych

specjalizacji. potencjał rozwojowy regionu wiąże się z dalszym rozwojem Odrzańskiej Drogi Wodnej i wewnątrzregionalnych wodnych połączeń transportowych.

Forum Innowacji Pomorza Zachodniego - będzie pełniło rolę platformy współpracy dla poszukiwania pomysłów i rozwiązań, które na poziomie praktyki będą sprzyjały codziennym kontaktom biznesu ze światem nauki oraz promowały wśród przedsiębiorców innowacyjność i chęć korzystania z zasobów intelektualnych regionu. Dzięki zapewnieniu możliwości wymiany doświadczeń i prowadzenia dyskusji oraz stworzeniu warunków dla wypracowywania konsensusu wśród partnerów skupionych w Forum, jego działalność przyczyni się do zwiększenia efektywności wdrażania RIS3 oraz poziomu jej upowszechnienia w społeczeństwie. Celem działalności Forum będzie wspieranie samorządu regionalnego oraz organizacji i instytucji zajmujących się tworzeniem i wdrażaniem innowacji poprzez opiniowanie oraz rekomendowanie projektów i planów realizacji działań, dotyczących rozwoju innowacyjności w województwie zachodniopomorskim.

Aktywność instytucjonalna i procesowa – w ramach prowadzenia polityki gospodarczej istotnym jest podnoszenie i wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej województwa, w powiązaniu z rozwojem narzędzi wsparcia biznesu - wspieranie napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych i krajowych do regionu poprzez poprawę oferty inwestycyjnej i jakości ich obsługi. Równie istotnym jest zwiększenie wartości dodanej oraz podniesienia konkurencyjności przedsiębiorstw na arenie międzynarodowej, szczególnie w perspektywie do roku 2030. Narzędziem do osiągnięcia tych celów jest efektywna realizacja zadań postawionych przed Centrum Obsługi Inwestora i Eksporterera.

Samorząd regionu konsekwentnie zabiega o pozyskiwanie koncernów, które są liderami współczesnych rozwiązań innowacyjnych oraz globalnych łańcuchów wartości i tworzyć dla nich kompleksową ofertę. Ich pozyskanie powinno uwzględniać mechanizm tworzenia wartości w globalnych łańcuchach, tak by w regionie lokowały się przedsiębiorstwa generujące rzeczywistą wartość dodaną. Równocześnie polityka regionalna powinna być ukierunkowana na wsparcie lokalnych małych i średnich przedsiębiorstw, tak by nabyły one wystarczające kompetencje umożliwiające im stały rozwój oraz współpracę z dużymi przedsiębiorstwami.

Program wsparcia i rozwoju szkolnictwa wyższego w województwie zachodniopomorskim - W latach 2017-2020 szkoły wyższe w województwie zachodniopomorskim staną przed istotnymi wyzwaniami związanymi z przemianą kadrową i zjawiskami demograficznymi. Pozycjonowanie się Pomorza Zachodniego na mapie Polski nierozzerwalnie związane jest z odpowiednią ofertą szkolnictwa wyższego oraz działalnością naukowo-badawczą. Zadaniem tego narzędzia jest m.in. podwyższenie jakości we wszystkich obszarach działania regionalnych uczelni oraz skupienie się w większej mierze na kreowaniu systemu regionalnych inteligentnych specjalizacji gospodarczych. Coraz bardziej w cenie jest bowiem kreatywne myślenie, czy innowacyjne rozwiązania technologiczne, coraz mniej odtwórcze działania stagnacyjne. Dynamiczne rozwijające się otoczenie gospodarcze potrzebuje wykształconych profesjonalistów, umiejących dostosować się do tej zmiany.

Program wsparcia i rozwoju szkolnictwa zawodowego w województwie zachodniopomorskim - Samorząd wdraża i ewaluje program wsparcia i rozwoju szkolnictwa zawodowego na obszarze województwa. W jego ramach w oparciu o wiedzę na temat stanu i potrzeb rynku pracy samorząd aktywnie uczestniczy w uzgadnianiu programów nauczania w szkołach zawodowych z kierunkiem i dynamiką procesu transformacji gospodarczej. Samorząd regionalny integruje samorządy lokalne i środowiska gospodarcze w procesie dostosowywania do potrzeb rynku sieci szkół, systemu ich

finansowania i współpracy w zakresie organizacji praktyk zawodowych oraz innych działań mających na celu realizację potrzeb wszystkich interesariuszy procesu.

Platforma współpracy sektora B+R z gospodarką - w niwelowaniu barier współpracy nauki z biznesem pomoże stworzenie platformy współpracy sektora B+R z gospodarką, w tym skutecznego systemu informacyjnego i systemu kojarzenia popytu z podażą usług. Niniejsza platforma jest narzędziem brokerów innowacji, którzy zachęcać będą naukowców do komercjalizacji własnych prac naukowych i współpracy z biznesem. Celem narzędzia jest ukierunkowanie wsparcia na wspólne projekty badawcze mające na celu komercjalizację wiedzy i wprowadzenie innowacyjnego produktu lub usługi na rynek, co przyczyni się do budowania przewagi konkurencyjnej Pomorza Zachodniego zgodną z koncepcją inteligentnych specjalizacji.

Platforma Partnerstwa Publiczno – Prywatnego - mając na uwadze poziom i natężenie przedsięwzięć inwestycyjnych niezbędnych do przeprowadzenia w regionie oraz rosące problemy z zapewnieniem przez samorządy odpowiedniego montażu finansowego (w tym wkładu własnego do projektów finansowanych ze środków unijnych) uzasadniona jest intensyfikacja działań na rzecz wykorzystania mechanizmu partnerstwa publiczno- prywatnego (PPP). Powinny one brać pod uwagę najważniejsze z identyfikowanych i realnie ograniczających aktywność inwestycyjną uwarunkowań, a także stwarzać możliwość pokonywania obecnych i pojawiających się w przyszłości barier i zagrożeń. Samorząd regionalny może i powinien podjąć koordynację tego rodzaju działań. Narzędzie interwencji w formule Platformy Partnerstwa Publiczno – Prywatnego to instrument gromadzenia, przetwarzania i zarządzania wiedzą o rozwiązaniach i praktykach z zakresu wdrażania tego instrumentu, a także dystrybucji informacji i kojarzenia podmiotów skłonnych do zaangażowania w przedmiotowe przedsięwzięcia. Po stronie Samorządu Województwa sprowadzać się będzie do międzywydziałowego systemu gromadzenia treści i zarządzania nimi bez konieczności dokonywania zmian w strukturze administracyjnej Urzędu Marszałkowskiego. Powołanie do życia i umocowanie Platformy powinno przy tym stanowić ważny aspekt racjonalizacji systemu zarządzania polityką gospodarczą w ramach samorządu województwa.

Centra Innowacji i Rozwoju Regionalnego - znaczącą rolę w kreowaniu współpracy między biznesem i nauką powinny odgrywać instytucje zaangażowane w procesy rozwoju innowacji i transferu technologii. Dzisiaj problemem regionów nie jest brak ośrodków transferu technologii, lecz często trudność komunikowania przydatności świadczonych przez nie usług dla naukowców i przedsiębiorców. Celem interwencji jest włączenie przedsiębiorców, jednostek naukowo-badawczych i w razie potrzeby instytucji otoczenia biznesu w debatę nad zakresem i formułą możliwej współpracy. Pozwoli to przedsiębiorcom poznać potencjalnych partnerów do współpracy oraz poznać ofertę jednostek naukowych; naukowcom zaś na ściślejszą współpracę z biznesem, a instytucjom otoczenia biznesu zapewni realny wpływ na kształtowanie polityki innowacyjnej w regionie. Zadania te będą realizowane m.in. poprzez rewitalizację formuły działania regionalnych agencji rozwoju regionalnego.

Regionalna Strategia Rozwoju Inteligentnych Specjalizacji Województwa Zachodniopomorskiego 2020+ (RIS3 WZ) – dokument opisujący założenia i sposób realizacji zachodniopomorskiej polityki innowacji. Wskazujący obszary regionalnych specjalizacji wraz z mechanizmem weryfikacji oraz procesem przedsiębiorczego odkrywania. Zaplanowane w nim zadania mają na celu podniesienie świadomości i kompetencji innowacyjnych w województwie, zwiększenie endogenicznego potencjału na rzecz specjalizacji oraz wsparcie tworzenia, dyfuzji i absorpcji innowacji. Dokument stanowi wykaz najważniejszych kierunków działań i ich strategicznego oraz operacyjnego wymiaru.

Proces Przedsiębiorczego Odkrywania - W przypadku inteligentnej specjalizacji trudna kwestia wyboru priorytetów i alokacji zasobów powinna być rozwiązana poprzez udział interesariuszy ze świata przedsiębiorczości, którzy powinni wyłonić najbardziej obiecujące obszary dla rozwoju regionu w przyszłości na drodze procesu określanego jako proces przedsiębiorczego odkrywania. Wiedza ze świata przedsiębiorczości obejmuje nie tylko aspekty związane z nauką i technologią – interesariusze łączą te aspekty z wiedzą na temat potencjału rozwoju rynków, znajomością konkurencji, a także całości nakładów i usług niezbędnych do zainicjowania nowej działalności gospodarczej.

Regionalny system innowacji – należy konsekwentnie dążyć do rozbudowania regionalnego systemu innowacji w oparciu o instytucje otoczenia biznesu i zespoły badawcze, które potrafią wspólnie z przedsiębiorstwami podjąć nowe działania innowacyjne. W szczególności należy zwrócić uwagę na zmieniające się relacje między firmami w łańcuchach wartości. Instytucje otoczenia biznesu odgrywać będą znaczną rolę we wspieraniu powstania nowych powiązań kooperacyjnych. Istotne w tym procesie jest również wspieranie istniejących już sieci współpracy i klastrów.

WARUNKI KRYTYCZNE REALIZACJI POLITYKI

W minionych latach fundusze unijne stały się ważnym elementem stymulującym rozwój kraju. W wymiarze bezpośredniego wpływu na wysokość PKB ich wartość sięgała pułapu 5 – 6 % wartości PKB w skali roku, niemniej ich rzeczywiste oddziaływanie pozostawało znacznie szersze i było powszechniejsze. Aktywność inwestycyjna dotyczyła w znacznie mierze tych sektorów, które wcześniej pozostawały niedoinwestowane (w szczególności infrastruktura transportowa), poza tym stanowiła czynnik pobudzający i angażujący aktywność i zdolności inwestycyjne samorządów lokalnych. Zarazem należy zwrócić uwagę na dominację ilościowych parametrów oceny w procesie wdrażania europejskiej polityki spójności w Polsce, rozproszenie kierunków interwencji przy jednoczesnym braku odpowiednio kompleksowej realizacji interwencji strukturalnych (także pod wpływem segmentacji instrumentarium), wreszcie na pogłębiające się rozwarstwienie w poziomie rozwoju poszczególnych województw będące następstwem naturalnej nierównomiernej absorpcji środków unijnych. Zasadniczo nastawiona na wzmacnianie procesów konwergencyjnych polityka spójności UE musi znaleźć dopełnienie w skutecznych mechanizmach przewycięzania rozwarstwień na poziomie kraju oraz pełniejszym wykorzystaniu endogenicznych potencjałów rozwojowych poszczególnych regionów, bez uzależnienia od funduszy unijnych. W wymiarze krajowym i regionalnym musi to znaleźć przełożenie na wzmocnienie proinwestycyjnego charakteru realizowanych projektów.

W nieodległej przyszłości samorząd lokalny i regionalny utraci znaczną część dostępnych obecnie instrumentów wpływu na rzeczywistość lokalną i regionalną, w szczególności przez zmniejszenie dopływu funduszy unijnych po zakończeniu bieżącej perspektywy finansowej Unii Europejskiej. Należy zatem założyć maksymalizację wsparcia ze środków unijnych w formie zwrotnej - mając na uwadze możliwy efekt długofalowej dystrybucji tych środków i możliwość dalszego gospodarowania nimi przez samorząd województwa zachodniopomorskiego po zakończeniu aktualnej perspektywy finansowej - budowanie kapitału dla finansowania dalszych potrzeb regionu i zminimalizowania przepaści po zmniejszeniu dopływu środków unijnych. Niezbędne będzie dostosowanie zakresu działania i jego form do zmieniających się realiów. Uzasadniona wydaje się

obawa o elementarną funkcjonalność tych jednostek samorządu terytorialnego, które bez należytego przygotowania organizacyjnego i wdrożenia mechanizmów aktywizujących otoczenie społeczne i ekonomiczne utracą w całości lub w części zdolność do uzyskiwania celów rozwojowych. Pogłębiony efekt impasu – wynikającego z ograniczonego dopływu kapitału i dysfunkcji organizacyjnej – może skutkować niekontrolowanymi zmianami gospodarczymi.

Te procesy wymagają już obecnie podjęcia aktywnych działań, a na poziomie strategicznym – implementacji rozwiązań systemowych pozwalających sprostać nowym wyzwaniom. Należy je przy tym traktować łącznie ze zmianami w zakresie pożądanej i niezbędnej interwencji wynikającymi z przekształceń w środowisku gospodarczym i stylu życia oraz zmianą poziomu i przedmiotu oczekiwań w stosunku do agendy usług publicznych. Chodzi o to, by samorząd regionalny dostosowywał swe funkcjonowanie do realiów zmieniającego się otoczenia podejmując aktywność w trybie, obszarach i natężeniu właściwym dla istniejących potrzeb i wyzwań.

Można uznać, że istniejące regulacje ustawowe nie określają przestrzeni funkcjonowania samorządu regionalnego w duchu odpowiadającym aktualnym i przyszłym wyzwaniom, przed którymi on staje. Istnieje potrzeba zastosowania odpowiednio umotywowanych dobrych doświadczeń do praktyki funkcjonowania samorządu. Prawdopodobnie niezbędne będzie wyjście w tym względzie poza sztywne zapisy ustrojowe i poszukiwanie dopuszczalnych prawem rozwiązań dotychczas nie praktykowanych.

Należy pamiętać, iż wraz z postępującymi procesami globalizacyjnymi, wzrostem swobody przepływu osób i kapitału, będzie maleć znaczenie centralnie dystrybuowanych środków finansowych (w tym funduszy unijnych) jako czynnika stymulującego rozwój gospodarczy i jego ukierunkowanie.

Dla rozwoju przemysłu stoczniowego na Pomorzu Zachodnim w dłuższej perspektywie konieczne są działania na poziomie centralnym budujące możliwości rozwoju przedsiębiorstw stoczniowych i zaprzestanie faworyzowania województwa pomorskiego w tym zakresie. To inny wyraz przewyższania monokultury gospodarczej – nie wystarczy przekonanie i działania, które realizujemy my sami, niezbędna jest symetria pozostałych uczestników procesu na poziomie kraju.

Aby skutecznie realizować politykę gospodarczą samorząd powinien stać się jednym z głównych partnerów rządu w realizowaniu polityki rozwojowej, chociażby z faktu ustawowego prowadzenia jej na szczeblu regionalnym. Wiąże się to m.in. z koniecznością dokonania przeglądu instrumentarium rozwojowego samorządów oraz dokonania w nim koniecznych zmian i uzupełnień, tak aby mogło zostać skutecznie wykorzystane.

Warunkiem krytycznym wspierania rozwoju nauki i jej współpracy z gospodarką może stać się planowana przez stronę centralną reforma szkolnictwa wyższego, która stwarza zagrożenie peryferyzacji zachodniopomorskich uczelni. Marginalizacja znaczenia niektórych ośrodków naukowych i akademickich na rzecz innych silniejszych z pewnością obniży poziom nauczania i postępu naukowego, co może skutkować szukaniem innowacyjnej oferty w innych województwach, a nawet migracją wewnątrz krajową.

Polityka rozwoju państwa koncentrowana w znacznym stopniu jedynie na kilku regionach o silnym potencjale wzrostu oraz kluczowe inwestycje w nauce i w branży badawczo-rozwojowej kierowane do kilku wybranych arbitralnie strategicznych ośrodków wzrostu doprowadzi do stagnacji rozwoju naukowego Pomorza Zachodniego.

Zaburzy to również strategię rozbudowy regionalnego systemu innowacji i tworzenia silnych partnerstw w procesach rozwoju innowacji. Marginalizacja ośrodków akademickich oraz zmiany demograficzne mogą również doprowadzić do drenażu rynku pracy z wysoko wykwalifikowanej kadry i specjalistów w strategicznych dla województwa obszarach gospodarki i dziedzinach. Problemem może być również rosnąca pozycja światowa krajów rozwijających się w sektorach istotnych dla województwa zachodniopomorskiego.

Należy oczekiwać, że większy wkład i pełniejszy udział w procesach modernizacyjnych i rozwojowych Unii Europejskiej uzyskają te regiony, które skutecznie zaadaptują się do wyzwań globalnego ładu ekonomicznego, w którym uczestniczy Unia, tendencji technologicznych i organizacyjnych oraz zapotrzebowania mieszkańców na wysokiej jakości usługi publiczne i atrakcyjne rynki pracy. Partycypacja w tych procesach przesądzi o tempie rozwoju i przyszłej pozycji poszczególnych regionów oraz krajów i całej Wspólnoty Europejskiej na globalnej arenie.

Tak rozumiana rola regionów określa ich miejsce w wizji nowoczesnej, konkurencyjnej Europy. Musi ona zostać skonfrontowana z wyzwaniami dotyczącymi przemian demograficznych, załamaniu tradycyjnych modeli życia społecznego (wspólnot rodzinnych i lokalnych, więzi międzypokoleniowych, kulturowych, środowiskowych), zagrożeń dla bezpieczeństwa publicznego, kryzysu rynku pracy (zwłaszcza w odniesieniu do młodych), koncentracji i dynamizacji przepływu kapitału oraz zagrożeń dla środowiska naturalnego.

PERSPEKTYWA CZASOWA REALIZACJI POLITYKI

W realizacji polityki gospodarczej regionu należy przyjąć dwa horyzonty czasowe. Pierwszy z nich związany jest z realizacją celów dotyczących w szczególności zwiększenia konkurencyjności i efektywności gospodarki Pomorza Zachodniego Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030, a drugi z zakończeniem obecnej unijnej perspektywy finansowej trwającej do roku 2023.

- do roku 2023 - efektywne wykorzystanie środków unijnych, tworzenie efektywnych wewnątrzregionalnych struktur zarządzania rozwojem gospodarczym; samorząd dąży do uzyskania sprawności w koordynowaniu i dynamizowaniu procesów rozwojowych w oparciu o posiadane kompetencje oraz zdolność organizacyjną, podejmowane też będą starania na rzecz wdrażania i stosowania nowych źródeł i form finansowania celów polityki regionalnej
- do roku 2030 – wzmocnienie regionalnych i inteligentnych specjalizacji, kształtowanie gospodarczej marki regionu, wzmocnienie wewnątrzregionalnego zaangażowania inwestycyjnego i kumulacji kapitału oraz relacji gospodarczych w ramach Polski Zachodniej; to okres właściwej realizacji przyjętych założeń i przedmiotu polityki, kształtowania nowej pozycji regionu na gospodarczej mapie kraju i zdolności do samodzielnego, aktywnego odpowiadania na wyzwania rozwojowe
- po roku 2030 – eksploatacja endogenicznych potencjałów w zakresie nakładów inwestycyjnych i rozwoju gospodarczego oraz podnoszenie pozycji regionu w globalnych łańcuchach wartości; w długoletniej perspektywie trudno o identyfikację wiodących trendów – uzyskane na wcześniejszych etapach realizacji polityki kompetencje i sprawność administracyjna pozwoli na sprawniejsze reagowanie na pojawiające się okoliczności oraz dostosowywanie się do nich, optymalizację struktury i działań samorządu